

О. Д. Черкашин

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
вчений секретар секретаріату Вченої ради
Національної академії
Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИНИКНЕННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Здійснено аналіз сучасних світових глобалізаційних процесів. Встановлені сучасні напрямки впливу глобалізації на суспільство. Визначено, що глобалізація сприяє появі та загостренню кризових ситуацій різного рівня інтенсивності. Досліджені найбільш розповсюджені визначення терміну «криза». Надана класифікація та характеристика криз сучасного суспільства.

Ключові слова: державне управління, кризові ситуації, глобалізація, сучасне суспільство, криза

Постановка проблеми. Світ швидко рухається до реалізації ідеї світової економічної та технологічної глобалізації, однак значними перешкодами є розбіжності у релігії, культурі та етнічній належності населення держав. Глобалізація світу є кінцевою метою політичної, економічної та соціальної гомогенізації населення земної кулі. Глобалізація описує безперервний процес, за допомогою якого регіональні економіка, суспільство і культура, зв'язок і торгівля стали інтегруватися через земну кулю.

Глобалізація сприяє розвитку політичного та культурного опору. Розвиток глобальних ринків товарів, послуг, капіталу змушує суспільство змінити свої культурні практики. Глобалізація руйнує традиційний спосіб життя і провокує опозицію широких верств населення, що є ще однією причиною виникнення кризових ситуацій.

Світові події сьогодення постійно демонструють виникнення кризових ситуацій на ґрунті глобалізаційних процесів. Злиття Європейського та Арабського світів не може відбутися без збройних сутичок – цьому є безліч доказів в останніх кризових ситуаціях, що супроводжуються збройним протистоянням. Українська держава теж залучена до цих глобалізаційних процесів, що зближують її з Європейським Союзом. Російська Федерація не готова прийняти євроінтеграцію України,

як підсумок – поява збройного конфлікту на територіях Луганської та Донецької областей.

Сучасне суспільство усіх країн дуже різноманітне, як і наша планета, але має дві схожі особливості: глобалізаційні процеси та кризи. Зрозуміло, що не всі види криз приводять до кризових ситуацій у суспільстві. Але ми бачимо, що більшість з визначених видів криз здатні створити кризову ситуацію в окремому суспільстві, країні, чи декількох країнах. Більшість кризових ситуацій, що стосуються окремих держав, здатні перерости з внутрішньодержавної кризи у міждержавну. Цьому сприяє глобалізація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературі останніх років окремі питання торкаються теоретико-прикладних засад виникнення кризових ситуацій у працях таких учених, як: С. Белай, Ю. Бабков, В. Бацамут, Г. Дробаха, О. Лавніченко, І. Кириченко, О. Шмаков та ін. Питання розгляду взаємозв'язку між глобалізацією та кризовими ситуаціями були затронуті у дослідженнях О. К. Кроніна, К. Л. Шімка, М. Хана, Л. Річардсона, А. Гочева, Ф. М. Могадда, Л. Тіа. Науковцями зроблено вагомий внесок у дослідження теоретичних засад існування кризових ситуацій у сучасному суспільстві, проте в їх працях досліджено лише окремі питання щодо причин та джерел виникнення кризових ситуацій у сучасному суспільстві.

Отже, комплексного дослідження теоретичних засад виникнення кризових ситуацій у сучасному суспільстві не проводилося, що зумовило вибір цієї теми та її актуальність.

Метою статті є аналіз теоретичних засад виникнення кризових ситуацій у сучасному суспільстві на основі дослідження сутності сучасних глобалізаційних процесів та кризових явищ.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо особливості сучасного суспільства, а саме, як глобалізація та кризи впливають на виникнення кризових ситуацій. Для цього здійснимо аналіз понять «глобалізація» та «криза».

Науковці визначають три основні напрямки глобалізації як явища: політичний, економічний, культурний. Термін «глобалізація» має багато змістовних значень, теорій та підходів. Розглянемо деякі визначення цього терміну.

Глобалізація (Globalization або globalisation (різний правопис)) стосується вільного руху товарів, капіталу, послуг, людей, технологій та інформації. Це дія або процедура міжнародної інтеграції країн, що виникають у результаті зближення світоглядів, продуктів, ідей та інших аспектів культури [1].

Глобалізація – процес посилення інтеграційних зв'язків між окремими державами [2].

Глобалізація (англ. globalization) – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У ширшому розумінні – перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція у масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. У результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів [3].

Іншими словами, це процес, під час якого різні суспільства наближаються до єдиної системи.

Вперше слово «глобалізація» (у значенні «інтенсивна міжнародна торгівля») вжив Карл Маркс, який в одному з листів Енгельсу кінця 1850-х років писав: «Тепер світовий ринок існує насправді. З виходом Каліфорнії і Японії на світовий ринок глобалізація відбулася» [4].

Але перші прояви глобалізації можна побачити ще в епоху Олександра Македонського (335–323 до н. е.). Саме тоді почав розповсюджуватись еллінізм – вживання грецької мови більшістю народів Середземномор'я [5].

Особливістю елліністичного періоду стало широке поширення грецької мови і культури на територіях, що увійшли до складу держав діадохів, які утворилися після смерті Олександра Македонського на завойованих їм територіях, і взаємопроникнення грецької та східних – насамперед перської – культур, а також виникнення класичного рабства.

Початок епохи еллінізму характеризується переходом від полісної політичної організації до спадкових елліністичних монархій, зміщенням центрів культурної та економічної активності з Греції в Африку і Єгипет [6].

Значним кроком глобалізації стала поява Великого шовкового шляху. Це найвідоміший торговельний маршрут старовини, що виник у 138 році, коли зі столиці династії Хань (територія сучасного Китаю) вийшов перший посольський караван, що супроводжував князя Чжан Цзяня, якого імператор У-Ді послав у країни Заходу. У цього маршруту було дві гілки, які пролягали через Центральну Азію, Афганістан, Іран, Арабський півострів, Римську імперію.

Зазначимо деякі напрямки впливу глобалізації на науково-технічний прогрес, політичну сферу, економіку, культуру (табл. 1).

Н. К. Ісінгарин до позитивних рис глобалізації відносить: посилення конкуренції як стимулу виробництва; вигідність міжнародної торгівлі для всіх суб'єктів ринкових відносин; провадження сучасних технологій, що сприяє підвищенню продуктивності, різке скорочення тран-

спортних, телекомунікаційних та розрахункових витрат; зниження обмеження, у тому числі на переміщення праці і капіталу через кордони; країни, що розвиваються залучаються у світовий виробничий процес через діяльність транснаціональних компаній; створюються нові робочі місця у виробничій і невиробничій сферах, в області інформаційних технологій; розшириться доступ до інформації, сучасним науково-технічним розробкам; підвищиться життєвий рівень, відбудеться відносне поліпшення соціальних показників у деяких регіонах світу; зростає вартість промислових технологічних досліджень, особливо наукомісткі і високотехнологічні галузі; з'явиться можливість для національних культур селективного вибіркового сприйняття і освоєння нового досвіду інших цивілізацій [7].

Погоджуємося з цими позитивними рисами, однак додамо, що глобальні планетарні економіка, культура, туризм, новини тощо породжують кризові явища у сучасному суспільстві. При цьому спадає на думку ідея про Світовий уряд (єдину спільну політичну владу для всього люд-

ства), ідея створення якого висвітлювалась ще філософом Стародавньої Греції Діогеном та отримала подальший розвиток за часи Римської імперії. Також ідея про Світовий уряд знайшла своє відображення у 1329 році у праці Данте Аліґ'єрі "De Monarchia" (укр. «Про монархію»). Проте ми знаємо, що усяке явище має зворотній бік. Тому багато провідних науковців та звичайних людей висловлюються проти глобалізації.

Відомий економіст Джозеф Стігліц доводить на чисельних фактах і прикладах, що глобалізація руйнує промисловість, сприяє зростанню безробіття, бідності, гальмує науково-технічний прогрес і посилює екологічну катастрофу на планеті. Він критикує політику глобальних інститутів: СОТ, МВФ, які, на його думку, використовують глобалізацію та її ідеологію (вільна торгівля, вільний доступ до сировинних ресурсів, світове патентне право, використання в якості світових валют «паперових» долара і євро, втручання міжнародних інститутів у внутрішню політику тощо) в інтересах кількох найбільш розвинених держав, на шкоду більшості країн на планеті [9].

Таблиця 1

Сучасні напрямки впливу глобалізації на суспільство

№ з/п	Напрями впливу глобалізації	Зміст впливу
1.	Науково-технічний прогрес	Найбільш важливим впливом глобалізації багато науковців вважають небувало швидкий розвиток інформаційних технологій, які сприяють всебічному розвитку науково-технічного процесу – Інтернет знищив кордони між державами в інформаційному середовищі.
2.	Політична сфера	Глобалізація тісно пов'язана з процесом централізації управління (централізації влади). Це приводить до послаблення національних держав і сприяє скороченню їх суверенітету. Держави делегують все більше повноважень міжнародним організаціям, таким як ООН, Всесвітня торгова організація, Європейський союз, НАТО, МВФ, Світовий Банк, Міжнародний Суд тощо.
3.	Економічна сфера	Глобалізація економіки пов'язана з формуванням економічного простору, при цьому економічні підйоми і спади набувають планетарних масштабів. Сучасні транснаціональні компанії контролюють фінансовий та інформаційний ринок. Нові інформаційні системи посилити здатність фінансового капіталу до швидкого переміщення та здатність до руйнування стійких економічних систем. Глобалізація економіки веде також до негативних наслідків: втрати ресурсів слабо розвиненими країнами, руйнування малого бізнесу, зниження рівня життя населення тощо.
4.	Культурна сфера	Притаманне зближення ділової та споживчої культури між різними країнами світу. Зростання міжнародного спілкування. Це призводить до розповсюдження окремих національних культур по всьому світу, які можуть поглинати менші національні культури. Це створює умови для формування єдиної, універсальної (планетарної) культури. Багато людей бачить у цьому втрату національних культурних цінностей і борються за збереження національної культури. Велику роль у селекції та створенню нових інтернаціональних культурних стандартів сприяє міжнародний туризм.

Таблиця 2

Сучасні визначення терміну «криза»

№ з/п	Джерело	Визначення терміну «криза»
1.	Henry George Liddell, Robert Scott	A crisis від κρίσις – krisisот грецького κρίσις – криза будь-яка подія, яка відбувається (або очікується), призведе до нестабільної і небезпечній ситуації для окремої спільноти або всього суспільства. Кризи вважаються негативними змінами у питаннях безпеки, економічних, політичних, соціальних і екологічних питаннях, особливо, коли вони відбуваються раптово, практично без попередження [12].
2.	Академічний тлумачний словник	Різка зміна звичайного стану речей; злам, загострення становища [13].
3.	В. Т. Бусел	Розклад, занепад, загострення політичних, економічних, соціальних протиріч, а також переломний момент хвороби, коли стан хворого поліпшується чи погіршується [14].
4.	Т. В. Юр'єва	Стан, при якому наявні засоби досягнення цілей є неадекватними, у результаті чого виникають непередбачувані ситуації та проблеми [15].
5.	Л. Г. Шморгун	Означає різкий перелом, тяжкий перехідний стан, крайня точка падіння, гостра нестача, невідповідність [16].
6.	С. Венетто	Процес трансформації, коли стара система не може підтримуватися [17].

Таблиця 3

Головні характеристики криз сучасного суспільства

№ з/п	Вид кризи	Характеристика
1.	Економічна криза	Проявляється у порушенні рівноваги між попитом і пропозицією на товари і послуги. Характеризується різким і значним падінням виробництва. Наслідком економічної кризи є зменшення реального валового національного продукту, масові банкрутства і безробіття, зниження життєвого рівня населення [19].
2.	Фінансова криза	Це різке погіршення стану фінансового ринку внаслідок реалізації накопичених ризиків під впливом внутрішніх і зовнішніх економічних та політичних чинників, що спричиняє порушення його функціонування, зниження цінних показників, погіршення ліквідності та якості фінансових інструментів, банкрутство учасників [20].
3.	Енергетична криза	Явище, яке виникає, коли попит на енергоносії значно вище їх пропозиції. Його причини можуть перебувати в області логістики, політики або фізичного дефіциту [21].
4.	Політична криза	Криза, що має політичний відтінок, може бути між державами або всередині держави. Внутрішня політична криза – ситуація у державі, яка склалася через неможливість узгоджених дій політичними силами [22].
5.	Військово-політична криза	Ситуація, коли порушений баланс сил у країні або регіоні і опоненти загострюють конфлікт, сподіваючись поліпшити власне становище. Криза характеризується загрозою основним цінностям, усвідомленням високої вірогідності залучення у бойові дії, визначення кінцевого часу для відповіді на зовнішню загрозу [23].
6.	Екологічна криза	Напружені взаємини людського суспільства з природою, яким властива невідповідність розвитку продуктивних сил і виробничих відносин ресурсно-екологічним можливостям біосфери, наслідком чого є порушення природних умов життєдіяльності людини [24].
7.	Демографічна криза	Розуміється як спад населення, так і перенаселення територій. У першому випадку це ситуація, яка складається у державі (країні) або регіоні, коли народжуваність падає нижче рівня простого відтворення населення, а також нижче рівня смертності [25].
8.	Міграційна криза	Гуманітарна катастрофа, викликана масовим напливом мігрантів. У 2015 р. стався масовий наплив мігрантів в Європу з охоплених війнами країн Африки і Близького Сходу. На середину вересня 2015 р. число мігрантів є найбільшим в історії людства [26].

Російські дослідники стверджують, що глобалізація використовується США як інструмент для ослаблення або знищення своїх геополітичних противників [10].

Д. Харві вказує, що глобалізація сприяє зростанню спекулятивної економіки, монополізації виробництва і збуту товарів і перерозподілу багатства на користь невеликої групи людей («світового правлячого класу») [11].

Глобалізація значно впливає на екологічну систему світу. Появляється велика ймовірність конфліктів з приводу використання природних ресурсів (вільний доступ до сировинних ресурсів, світове патентне право). Планета знаходиться на межі екологічної катастрофи – вирубка лісів, забруднення океанів і морів, нераціональне використання благ Землі. Це наносить непоправної шкоди людству і планеті у цілому.

Таким чином, виходячи з вище зазначеного, до основних мінусів глобалізації можна віднести такі: активізацію антиглобалістського руху, що призведе до дестабілізації ситуації та як наслідок – масових заворушень; розширення міждержавної кіберзлочинності; встановлення міждержавними фінансовими організаціями боргового тягаря країнам з нерозвиненої економікою; поява у транснаціональних корпорацій «політики» заволодіння сировинних ресурсів національних держав; незацікавленість транснаціональних корпорацій у забезпеченні навколишнього середовища; збільшення розриву між розвиненими державами і країнами третього світу та ін. Отже, у підсумку розгляду явища глобалізації можна зробити деякі основні висновки: глобалізація впливає на економіку, політику, культуру усіх країн без винятку; основним рушієм глобалізації є конкуренція; попри неминучість глобалізації, вона має суттєві внутрішні суперечності; інтеграція у процес глобалізації надає більше переваг ніж самоізоляція; альтернативи процесу глобалізації нема, цей процес незворотній.

Надалі перейдемо до розгляду наслідків глобалізації – кризових явищ сьогодення. Науковці дають різні визначення терміну «криза», основні з яких подано табл. 2.

Таким чином, можливо зазначити, що головним об'єднуючим чинником у визна-

ченнях терміну «криза» є дестабілізація становища. Також кризи мають чотири визначальні характеристики, які є конкретними, несподіваними і нестандартними подіями або серіями подій, а саме: несподіваність; невизначеність; загроза важливим цілям; необхідність змін.

На наш погляд, доречним є розгляд кризових явищ у прив'язці до якоїсь конкретної ситуації. У цьому аспекті вдалими є визначення терміну «кризова ситуація», що надав Український законодавець – «...крайне загострення протиріч, гостра дестабілізація становища у будь-якій сфері діяльності, регіоні, країні» [18].

Виходячи з наведеного визначення, надалі доречно розглянути, в яких саме сферах діяльності сучасного суспільства можуть виникати кризові явища, тобто, які бувають кризи. Різні наукові школи визначають різну класифікацію криз (кризових ситуацій). Криза (кризова ситуація) може застосовуватись до багатьох явищ. У цілому науковці визначають декілька основних видів криз: економічна криза; фінансова криза; енергетична криза; політична криза; військово-політична криза; екологічна криза; демографічна криза; міграційна криза та ін.

Розглянемо у таблиці 3 головні характеристики цих криз.

Виходячи з розглянутих характеристик криз сучасного суспільства, на основі системного підходу можливо зазначити, що криза виникає при неефективній роботі системи. При цьому, система все ще функціонує, але руйнується. Тому необхідним є знаходження негайного рішення для припинення подальшого руйнування системи. Але часто причин виникнення кризових явищ на підґрунті глобалізаційних процесів дуже багато, тому неможливо прийняти раціональне рішення для виправлення кризової ситуації.

Висновки і пропозиції:

1. Сьогодні світові глобалізаційні процеси сприяють появі та загостренню кризових ситуацій різного рівня інтенсивності. Крім цього, останні події у світі наочно показують зростання кризових ситуацій, а згодом військових конфліктів, що ґрунтуються на процесах глобалізації.

2. Світ швидко рухається до реалізації ідеї світової глобалізації, однак значними перешкодами є розбіжності у релігії, культурі та етнічній належності населення держав. Держави з низьким рівнем розвитку не можуть застосовувати принципи належного врядування, вони відчують бідність і нестабільність, що призводить до опозиції і насильства, і, таким чином, створюється поживне підґрунтя виникнення кризових ситуацій.

3. Виходячи з розглянутих характеристик криз сучасного суспільства на основі системного підходу можливо зазначити, що криза виникає при неефективній роботі системи. При цьому система все ще функціонує, але руйнується. Тому необхідним є знаходження негайного рішення для припинення подальшого руйнування системи. Але часто причин виникнення кризових явищ на підґрунті глобалізаційних процесів дуже багато, тому неможливо прийняти раціональне рішення для виправлення кризової ситуації.

4. Напрямки подальших досліджень будуть спрямовані на вивчення сутності кризових ситуацій, що загрожують державній безпеці України.

Список використаної літератури:

1. Albrow, Martin and Elizabeth King (eds.) (1990). – *Globalization, Knowledge and Society* London.
2. Глобалізація плюсы и минусы. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://estplusi.ru/kategorii/dengi/item/105-globalizatsiya-plyusy-i-minusy.html>.
3. Каїра Л. Г. Україна і сучасні процеси світової економічної глобалізації / Л. Г. Каїра, К. А. Титар // Збірник наукових праць з гуманітарних дисциплін «Славута», 2013. – Вип. № 6.
4. Маркс К. *Мировой дух* / Жак Аттали ; пер. с фр. Е. В. Колодочкиной ; вступ. ст. С. Г. Кара-Мурзы. – М. : Молодая гвардия, 2008. – 406 с.
5. Дройзен И. Г. *История эллинизма* : в 3 т. / И. Г. Дройзен. – М. : Наука, 2002. – 1370 с.
6. *Эллинизм* / А. И. Павловская // Большая советская энциклопедия / гл. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1969–1978.
7. Глобалізація: плюсы и минусы. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://articlekz.com/article/5174>.
8. Kaku Michio. *Physics of the Future: How Science Will Shape Human Destiny And Our Daily Lives by the Year 2100* / Kaku Michio. – Doubleday.
9. Stiglitz J. *Globalization and its Discontents* / J. Stiglitz. – London, 2002; Stiglitz J. *Making Globalization Work*. London, 2006.
10. Платонов О. *Почему погибнет Америка: взгляд с Востока и Запада* / О. Платонов, Г. Райзеггер. – М., 2008. – Часть III.
11. Харви Д. *Краткая история неолиберализма* / Д. Харви // *Актуальное прочтение*. – М., 2007. – 220 с.
12. Henry George Liddell, Robert Scott, *A Greek-English Lexicon, on Perseus*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0057%3Aentry%3Dkri%2Fsis>.
13. *Словник української мови Академічний тлумачний словник (1970–1980)*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua>.
14. *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)* / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – 5-те вид. – К. : Перун, 2005.
15. Юрьева Т. В. *Конкурентная политика организации в условиях кризиса* : [краткое учебное пособие] / Т. В. Юрьева. – М., 2010. – 144 с.
16. Шморгун Л. Г. *Менеджмент організацій* : [навчальний посібник] / Л. Г. Шморгун. – К. : Знання, 2010. – 452 с.
17. Venette, S. J. (2003). *Risk communication in a High Reliability Organization: APHIS PPQ's inclusion of risk in decision making*. Ann Arbor, MI: UMI Proquest Information and Learning.
18. Про внесення змін до Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» щодо вдосконалення координації і контролю у сфері національної безпеки і оборони : Закон України від 25.12.2014 р. № 43-VIII.
19. Глуценко В. В. *Введение в кризисологию. Финансовая кризисология. Антикризисное управление* / В. В. Глуценко. – М., 2008. – 88 с.
20. Ковалев В. В. *Система предупреждения валютного и финансового кризисов в условиях глобализирующейся экономики* : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. Наук : спец. 08.00.14 «Мировая экономика» / В. В. Ковалев. – Москва, 2007. – 23 с.

21. Энергетический бунт. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.chaskor.ru/article/energeticheskij_bunt_1264.
22. Рябов С. Г. Политология: словарь понятий и терминов / С. Г. Рябов. – 2-е вид. перераб. и доп. – К. : КМ Академия, 2001. – 253 с.
23. Shlaim Avi. The United States and the Berlin Blockade, 1948-1949: a study in crisis decision-making / Shlaim Avi // University of California Press, Berkeley, 1983.
24. Енциклопедія сучасної України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18679.
25. Максаковский В. П. Демографический кризис в современном мире / В. П. Максаковский // География, 2001. – № 23. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://geo.1september.ru/article.php?ID=200102305>.
26. Хан Й. Беженцы победили: рекорд Второй мировой / Й. Хан. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://podrobnosti.ua/2058390-jogannes-han-v-mire-bolshe-bezhentsev-chem-posle-vtoroj-mirovoj-vojni.html>.
-

Черкашин О. Д. Теоретические основы возникновения кризисных ситуаций в современных обществах

Осуществлен анализ современных мировых глобализационных процессов. Установлены современные направления влияния глобализации на общество. Определено, что процесс глобализации способствует появлению и обострению кризисных ситуаций различного уровня интенсивности. Исследованы наиболее распространенные определения термина «кризис». Предоставлена классификация и характеристика кризисов современного общества.

Ключевые слова: государственное управление, кризисные ситуации, глобализации, современное общество, кризис.

Cherkashin O. Theoretical principles of the appearance of crisis situations in the modern society

The analysis of modern globalization processes is carried out. The modern directions of the influence of globalization on society are established. It is determined that the process of globalization contributes to the emergence and aggravation of crisis situations of varying intensity levels. The most common definitions of the term "crisis" are investigated. Provided classification and characteristics of the crises of modern society.

Key words: public administration, crisis situations, globalization, modern society, crisis.